

Poręczenie za długi szpitala może być nieważne

Czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Czynnością wymagającą zgody organu założycielskiego jest także umowa poręczenia za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej.

Tak uznał Sąd Najwyższy w wyroku z 13 stycznia 2016 r., II CSK 379/15.

Samodzielny publiczny szpital kliniczny zawarł z kilkoma przedsiębiorcami umowy na dostawę różnych towarów i usług. Przewidywały one klauzule zakazujące kontrahentom szpitala zawierania bez jego pisemnej zgody umów poręczenia za zobowiązania szpitala oraz umów cesji wierzytelności. Przedsiębiorcy dostarczyli szpitalowi objęte umowami usługi i towary, wystawili faktury VAT, ale szpital nie zapłacił.

Spółka akcyjna trudniąca się m.in. finansową działalnością usługową zawarła z każdym z ww. przedsiębiorców umowy o współpracy w zakresie zarządzania płynnością, w których poręczyła za zobowiązania szpitala wobec tych podmiotów, powstałe z tytułu świadczonych na rzecz szpitala dostaw i usług, do kwot wskazanych w poszczególnych umowach poręczenia. Strony umów poręczenia ustaliły, że w przypadku nieuiszczenia przez szpital należności wynikających z faktur spłaci je poręczyciel (spółka) i w zakresie spłaconej kwoty stanie się wierzycielem szpitala. Szpital został zawiadomiony o zawarciu umów poręczenia, jednak mimo wezwań nie uregulował na rzecz wierzycieli zaległych zobowiązań objętych poręczeniem spółki. Spółka uiściła niektóre należności szpitala na rzecz kontrahentów i wystąpiła przeciwko szpitalowi o zwrot zapłaconych kwot.

Sąd okręgowy uwzględnił powództwo, wskazując, że zawarte przez spółkę umowy poręczenia zobowiązań szpitala były ważne i skuteczne. Ich celem było zapewnienie kontrahentom pozwanego szpitala płynności finansowej z uwagi na pozostawanie przez szpital w opóźnieniu z zapłatą wymagalnych należności. Nie stanowiły one, zdaniem sądu, czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela szpitala, stąd nie wymagały zgody organu tworzącego szpital, o której mowa w art. 54 ust. 5 ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (u.d.l.). Po spłaceniu zobowiązań szpitala spółka wstąpiła, jako poręczyciel, w prawa zaspokojonego wierzyciela i stąd na podstawie art. 518 §1 pkt 1 kodeksu cywilnego sąd okręgowy zasądził na rzecz spółki kwotę dochodzoną pozwem.

Sąd apelacyjny oddalił apelację szpitala, podzielając ustalenia faktyczne i oceny prawne sądu I instancji. Wskazał, że umowy o zarządzaniu płynnością i poręczeniu zawierane przez spółkę z kontrahentami szpitala nie są umowami przelewu wierzytelności (art. 509 k.c.), których celem jest zmiana wierzyciela, lecz umowami poręczenia (art. 876 k.c.), których celem jest zabezpieczenie interesu wierzyciela w przypadku niespełnienia świadczenia przez dłużnika (szpital). Zmiana wierzyciela szpitala w następstwie spełnienia wymagalnego świadczenia pieniężnego przez poręczającego jest skutkiem zaniechania realizacji zobowiązania przez dłużnika, natomiast nie jest objęta zamiarem czy intencją stron zawierających umowę poręczenia. Skoro umowa poręczenia nie jest objęta hipotezą art. 54 ust. 5 u.d.l., nie było konieczne uzyskanie zgody podmiotu tworzącego szpital. Umowa jest więc ważna, a podstawienie ustawowe spółki (art. 518 § 1 pkt 1 k.c.) uzasadnia zasądzenie na jej rzecz kwoty objętej pozwem, którą spółka zapłaciła uprzednio kontrahentom szpitala.

Szpital wniósł skargę kasacyjną, która została uwzględniona.

Komentarz eksperta

Anna Głowska, [radca prawny Warszawa Rödl & Partner](#)

Zgodnie z art. 54 ust. 5 u.d.l. czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Art. 54 ust. 6. u.d.l. przewiduje ponadto, że czynność prawna dokonana z naruszeniem ust. 5 jest nieważna.

Zasadniczą kwestią dla rozstrzygnięcia sporu jest wykładnia pojęcia „czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela”. W orzecznictwie przyjmuje się, że pojęcie to obejmuje nie tylko umowy bezpośrednio dotyczące zmiany

wierzyciela, lecz także takie, których skutkiem jest wskazana zmiana. Jak wskazał np. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 28 maja 2015 r., VI ACa 1433/14, treść art. 54 ust. 5 u.d.l. nie daje podstaw do ograniczania zakresu jego zastosowania tylko do tych czynności prawnych, których istotą jest cel bezpośredni istniejący w chwili dokonywania czynności, z wyłączeniem tych czynności, których dalszym, ale nie bezpośrednim skutkiem może być zmiana wierzyciela. Zamierzeniem ustawodawcy nie było stworzenie zamkniętego katalogu czynności wskazanych w art. 54 ust. 5 u.d.l. przy założeniu, że obejmuje on jedynie takie czynności prawne, w których zmiana wierzyciela stanowiłaby niezbędny element konstrukcyjny danej czynności. Celem ustawodawcy było wyeliminowanie sytuacji, w której w wyniku dokonania określonej czynności prawnej pojawi się nowy wierzyciel zakładu opieki zdrowotnej dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy.

Mając na uwadze ten cel art. 54 ust. 5 u.d.l., w orzecznictwie przyjmuje się, że czynnościami prawnymi wymagającymi zgody organu tworzącego są m.in.: przelew wierzytelności, w tym powierniczy, faktoring, gwarancja, indos wekslowy, poręczenie. W przypadku umowy poręczenia nie dochodzi do przeniesienia wierzytelności na skutek czynności prawnej wierzyciela, ale do nabycia wierzytelności z mocy samego prawa przez osobę trzecią (poręczyciela), która zaspokaja wierzyciela, spełniając cudzy dług (art. 518 § 1 k.c.). Poręczenie udzielone za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej bez wymaganej zgody organu założycielskiego tego zakładu jest zatem nieważne. Kwestia ta nie budzi obecnie w orzecznictwie wątpliwości (np. wyroki SN: z 6 czerwca 2014 r., I CSK 428/13; z 19 listopada 2014 r., II CSK 9/14; z 9 stycznia 2015 r., V CSK 111/14; z 15 maja 2015 r., V CSK 400/14). Poręczyciel, który w takiej sytuacji spłaci dług szpitala, nie będzie miał prawnych mechanizmów do odzyskania od szpitala zapłaconych kwot.

Źródło: <http://www.rp.pl/Firma/302129976-Kiedy-poreczenie-za-dlugi-szpitala-moze-byc-niewazne.html/?template=restricted>